

Sig det nu - selv

Ganske som skolebørn skal lære at sætte ord på deres følelser, skal erhvervslivet lære at håndtere de bløde værdier. Her er den gode samtale nødvendig, hvis man mener det alvorligt med det sociale ansvar. Der er nemlig en samklang mellem familie-skole og arbejdsplads.

»Der holdes mange store kurser, men bagefter er der brug for en tovholder, som tør omsætte ordene til praksis, så medarbejdere og ledere kan komme værdigt videre.

Man skal tage det enkelte menneske alvorligt, for det er det enkelte menneskes ressourcer, der skal bruges som bidrag til helheden – også selv om det kan være smertefuldt.»

Anne Mette Holstein er både tovholder og mønsterbryder. På visitkortet står der godt nok proceskonsulent i ensmandsfirmaet »Kreativ Tænkning og Koordinering«, men hun har de seneste fire år brugt sin baggrundsviden som folkeskolelærer til at lære personale i virksomheder og institutioner, hvordan man får talt sammen og derigennem tager ansvar for sine holdninger og følelser.

Man skal simpelt hen turde sige, hvad man mener, og tro på sig selv. Så vil dagligdagen fungere langt bedre. Altså udvikle relationer på tværs af kvalifikationer.

Eller for nu at bruge et mobilt – men lidt slidt slogan:

Samtale fremmer forståelsen. »Det er så ærgerligt, at vi ikke arbejder på bundlinjen. Det hele er nemlig så banalt og dog så svært. Egentlig ville jeg ønske, at jeg var overflødig, men det kræver utroligt meget at gå fra at snakke om det til at omsætte det i praksis, og dér ligger min nøgle,« siger Anne Mette Holstein.

Eventyr satte ord på

Allerede tidligt i sin 18-årige lærerkarriere opdagede hun, at en væsentlig forudsætning for, at børnene tilegnede sig læring, var, at de blev hjulpet til selvforståelse – for så forstod de bedre deres kammerater og kunne sætte ord på.

Derfor fik hun i 1991 sammen med en kollega lov til at arbejde med »praktisk filosofi« i en tredje klasse, som med støtte fra Folkeskolens Udviklingsråd fik en ekstra time om ugen.

Gennem fabler og eventyr kom børnene i gang med at tale om forskellige situationer og lærte at udtrykke, hvad de følte og tænkte.

»Ved at bruge begreber og situationer fra eventyrene fik vi børnene til at åbne sig. De turde efterhånden deltage i

samtalen ved at mærke efter, hvornår de var parate til at udtrykke sig og selv kunne sætte ord på, hvordan de havde det. Ved at give dem tid blev de parate til at formulere sig. Det er vigtigt at kunne skabe rum til at tie stille og til at kunne lytte,« siger Anne Mette Holstein.

Hun understreger, at hele forandringsprocessen begynder med én selv – dengang med lærerne, som deltog i forsøget.

»Man kan ikke gennemføre sådan noget, før man har kikket på sig selv og ved, hvornår det gør ondt, hvornår man bliver forskrækket osv. Man skal først se på sine egne normer, sit eget menneskesyn, sine egne begrænsninger i samspillet med børnene. Det var jo her, at det var vigtigt at være to, der havde lavet en kontrakt for, hvordan vi var sammen,« mener hun.

Man skal nemlig blive klar over, hvordan man selv virker i samspillet, hvordan man formidler faget, og hvordan man virker på andre, når man formidler.

»Oftest handler det ikke om, hvad man formidler, men hvordan man formidler det. Man glemmer det fagpersonli-

ge og ser kun på det faglige. Jeg fornemmer, at ikke alle lærerseminarier arbejder med cases (virkelige situationer, red.), og derfor tør mange lærere ikke gå i dialog med barnet. De tør ikke give slip på styringen og se, hvordan det udvikler sig. For mig er en af de fornemste opgaver at gøre børn livsduelige: at oplyse, oplive og opleve. Vi skal udvikle nysgerrigheden og lære at formulere os, så vi taler for os selv og giver plads til den ægte samtale, hvor man kobler følelserne på sproget,« siger Anne Mette Holstein.

Man skal turde turde

Hun går ind og ud ad døren hos skoler, institutioner, beskyttede værksteder og virksomheder samt har individuelle samtaler med familier, par og enkeltpersoner.

»Jeg bliver for eksempel ringet op af en institution, hvor personalet taler grimt til hinanden. De har derved allerede erkendt, at de har brug for hjælp. Og det kræver samtidig, at lederen tør tage ansvaret for forandring. Man skal turde bryde mønstre, turde skille tingene ad og samle dem igen. Det kræver et per-

sonligt arbejde hos alle involverede. Men tit er folk bange for at lukke op – de synes, at det bliver privat,« siger Anne Mette Holstein.

Typisk er hun med i to dage – på skolerne for eksempel på en pædagogisk weekend – men vender så tilbage til et »eftersyn« et halvt år senere.

»Man ændrer samspillet på arbejdspladsen ved at turde gå gennem den smerte, det er at lære at tale om tingene. Det kræver hårdt slid og en guide. Jeg betragter mig derfor som en gartner, der kommer og luger lidt i bedene, vander lidt, sår frø til noget større og er med til at vedligeholde,« forklarer Anne Mette Holstein.

Hun oplever, at erhvervslivet nu visse steder er klar til at arbejde i processen med de bløde værdier, som man har talt om længe.

»Mange taler om, at de burde gøre noget ved det på arbejdspladsen, men der kommer altid lige noget i vejen, og så må det vente til næste uge. Men vil man ændre samspillet på arbejdspladsen, skal man turde gå gennem smerten – ellers skal man tage konsekvensen af, at tingene ikke flytter sig,« siger Anne

Mette Holstein.

Klar til bløde værdier

Hun føler sig for første gang »samtidig i, hvad jeg tror på, og hvad jeg ønsker at arbejde med,« fordi flere og flere virksomheder indser behovet for de bløde værdier.

»Men stadig er de fleste kun nået til *coaching* på arbejdspladsen, altså hjælp til styrkelse af den faglige side af arbejdet. De er endnu ikke nået til den supervision, som handler om den personlige måde, man agerer på ud fra sin faglighed. Supervision er en vigtig forudsætning for at skabe vækst og kreativitet og for at lære at adskille det private, det personlige og det professionelle,« mener hun.

Folk skal lære at tage ansvar for deres holdninger, handlinger (»også dem, man undlader«), følelser og adfærd.

»Herefter er de kompetente til at gå ud i det sociale ansvar og kan tale budget, retningslinjer, kultur på arbejdspladsen og at have ansvar for andre. Først når man tager ansvar for sine holdninger og følelser – og det kræver hårdt arbejde –, kan man sige

»vi,« siger Anne Mette Holstein.

På skolesiden formår flere og især yngre lærere at indgå i denne udviklingsproces om samtalen, bl.a. fordi forældre nu om dage er mere kritiske og stiller flere krav – selv om der også kan blive et for stort forældrepres for fag-fag-fag hele tiden. Lærerne skal gøre en forskel og skabe den ro, som børn ikke har i det samfund, de skal være en del af men ofte føler sig adskilt fra.

»De ældre lærere har derimod ikke lært, at det er i orden at fejle. Men vi skal huske, at børnene kan lære os en masse. Vi skal bruge børnene til at blive klogere på os selv og ikke afvise spørgsmål men gå ind i dem. Vor opgave er at skabe rum til at guide barnet videre i sin udforskning af sig selv og af verden, og vil vi svare dem på tunge, eksistentielle spørgsmål, som de jo ofte stiller, så må vi være hudløst ærlige – også i vores evt. angst for at tale om smerte, liv og død. De gennemskuer os, hvis vi undlader at være det. Børn er endda så høflige og loyale, at de aldrig spørger mere, for det var jo synd for den voksne. Er det naturligt at undvige livet sådan hhv. i

hjemmet, skolen og på arbejdspladsen?» spørger Anne Mette Holstein.

Tro på sig selv

Hun mener, at hendes afsæt fra skoleverdenen – og hendes senere efteruddannelse i familierapi og supervision – netop kan bruges, fordi det helt basalt er, hvad erhvervslivet har brug for.

»Jeg hjælper folk til at bryde uhensigtsmæssige mønstre og få dem til at tro på, at de er noget værd – ganske som vi gjorde med børnene i tredje klasse. Det afgørende for mig er villigheden til at turde se konstruktivt på sine egne begrænsninger og derved stille sig til rådighed for at modtage hjælp. Men angsten for at turde stå alene og blive selvforankret forhindrer os i at bryde vanen – for vanen er ikke altid det naturlige. Vi kan jo gennem livet være blevet påført ting, som vi ikke har brug for. Jeg opfordrer erhvervslivet til at turde gå i gang og betragte det som en langsigtet investering – ikke en kortsigtet omkostning.«